

מסורת הש"ס

אלו נערות פרק שלישי כתובות

לו.

עין משפט
נר מצוה

בד א מיי פ"א מהל' נערה בתולה ה' יא סמג עשין כד טור אה"ע ס' קטו: **ב** מיי פ"א מהל' גירושין ה' ד סמג עשין כד ט"ע אה"ע ס' קטו סעי' יב: **ג** מיי פ"א מהל' אישות הלכה ג ד ח סמג עשין מה ט"ע שם ס' קטו סעי' ה' ונכרי אלפס פ"א דמיתלמן דף ק: **ד** מיי שם ט"ע שם סעי' ו: **ה** מיי פ"א מהל' אישורי ביאה ה' יט סמג לאוין ק"א ונכרי אלפס שם:

תוספות ר"ד

תנן רבנן. החרשת והשוטה והבוגרת ומוכ"ע אין להם קנס וא"ל טענת בתולים פ"י להפסידן כתובות חרשת ושוטה לא דאמרי' אי הוו פקחות לטעון הוו טענו כל חדא וחדא ומאי דבוגרת נמי לא שבוה"ל כלין מאליהן האילונית והשוטה יש להן ט"ב פ"י ח' ודוקא דקא טעין טענת פ"פ אבל אי טעין טענת דמים ל"ל דבוגרת כלין בתוליה. אבל פתח נעול יש לה (והרב אומר היפך טענות דמים יש לה טענת פ"פ אין לה):

א) כן פ"י ק"י אבוגרת ונראה ונ"ל פ"י דחוקא דקא טעין טענת דמים אלא אי טעין טענת פ"פ טענת טענה דבוגרת כל בתוליה וכו'.

[אבל חייבי לאוין יש להן קנס ומני שמעון התימני היא. לא הוה מני למימר מני רבי נחמיה היא דלדדיה לא הוה קרי להו שניות שהרי משוה חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא ועריות חייבי מיתות ושניות חייבי כריתות ויחייבי לאוין ליה לאוקמי אפי' כרבנן דאמרי קידושין מופסין ועוד משום דקאמר בלשנא קמא מני שמעון התימני היא קאמר נמי בלשנא דאמרי מני רבי שמעון בן מנסיא היא דהוי בר פלוגתיה דשמעון התימני:]

עד שירבה השחור בו'. אית דלא גרסי על הלזן משום דאמרינן בפרק ב'א סימן (מ"ד דף נ"ב. ושם) לא שירבה ממנו אלא כדי שיהו שתי שערות שזככות ונראה כמו שירבה שחור ועל הלזן משמע יותר מן הלזן ור"ת פירש על הלזן שהשערות סמוך לזכר הם שחורים וזרעםם לזניס: ו' דברי ר"מ. אמתניתין דלקמן (דף מ:) דלל מקום שיש מכר אין קנס קאמר לה רב יהודה:

ואם איתא זו דברי ר"מ ורבי יהודה מיבעי ליה. ואע"ג דרבי יונתן ור' יאשיה סבירא להו כר"מ כפ"פ ד' מיתות (פסהדין סו: ושם) לפי ר"ת דפי' עד שיהיו שניהם שזין צמיחה אחת ואפי' לפי' דמפרש צני עושין מ"מ ר' יאשיה וכו' מאיר סבירא ליה דלית ליה הא דדרשי רבנן לקמן (דף מ:) כאלן נערה כו' דהא פטר קטנה מאורסה מ"מ לא קאמר זו דברי ר"מ ור' יאשיה דלא פריך הכא זו דברי ר"מ ורבי יהודה מיבעי ליה אלא משום דרבי יהודה בר פלוגתיה דר"מ וכו' בכלל חכמים דפליגי עליה ולהכי אם איתא דלא פליג ה"ל למימר זו דברי ר"מ ור' יהודה אכל קשה דה"ל למימר הא מני ר' יאשיה היא ובממלאת סבר לה כר' יהודה:

וליתני קטנה קשיא. אע"ג דהוי מני קטנה דאין לה קנס מ"מ תני נמי אילונית דה"ל דוקא קטנה שיש לה נערות אין לה קנס ומימיה לר"י אמאי לא משני דאגב אורחיה קמ"ל דעד מתי הבת ממלאת עד שתציה שתי שערות: **החרשת והשוטה בו' אין להן טענת בתולים.** פי' בקונטרס דאי הוה פקחת לטעון הוה טענה משאירסתני נאנסתי וקשה לר"י

דהכי טענין לה הכי מספק לאפוקי ממונא כיון דלאיה לא טענה דחזקת גופה איתרע דהוי שור שחוט לפניך אכל חזקת ממון לא איתרע ומימיה מצ"א ר"י ראה לפי' הקונטרס דאמר צפ' הדמיר (לקמן עו: ושם) לא הוגלד פי' המכה המוציא מחזירו עליו הראיה ומפרש דאפי' לא יאי טעם דמי על הטעם להציא ראה שערות המוכר נטרפה והא דמפרש רב אשי למתני' דהמדייר דהוי זה מומין ועודה צבית אציה על האב להציא ראה רישא מנה לאבא צידך סיפא מנה לי צידך לא מטעם דברי ושמן ברי עדיף כדמשמע לפוס ריהטא דא"כ הוה קשה דהכי טענין לה הכי אלא כדפי' התם בקונטרס רישא מנה לאבא צידך דלגבי דידה מהני חזקת הגוף דידה וכן נריך לפרש דאי טענס ברי קאמר התם אמאי קאמר דעודה צבית אציה על האב להציא ראה רישא מנה לאבא צידך סיפא מנה לי צידך אמאי נריך להציא ראה כיון דאמר ברי לי דבכל ענין משמע לנריך להציא ראה אפילו אב אמר ברי לי לר"י נראה לפרש הכא דאין להן טענת בתולים לפי' בחזקת מוכת ע"י היא ואע"ג דכולהו נמי חטויי מחזקין מ"מ שאר נשים יש להן טענת בתולים מללא קאמרי שהן מוכת ע"י אכל הני חרשת ושוטה דלא מני אמרי בחזקת מוכת ע"י נשאות וכן נראה דברז ספרים ל"ג לעיל בצרייתא אלא החרשת והשוטה והאילונית יש להן קנס ומו לא ואין כחזר ברז ספרים ויש להן טענת בתולים ולפי' פריך שפיר דמדקאמר יש להן קנס אלמא לא חשבינן להו בחזקת מוכת ע"י אכל לפי' הקונטרס מאי קפריך הכא נמי בחזקת בתולות חשבינן להו דהא אמרינן השתא פ' דמשנתארכה נאנסה ורשב"א פ' הקשה לפר"י דאמאי לא משני הא דקתני אין להן טענת בתולים כר"מ דאמר צפ"ק (נעיל ג.) מוכת ע"י הכיר זה צין לא הכיר זה מאתים והא דקתני יש להן טענת בתולים פ' דמשני הא ר"ג הא ר' יהושע סבירא ליה חרשת דומיא דאילונית הא ע"כ אילונית גופה לא הפסידה כתובתה לגמרי דהא רב ששת דמשי הא ר"ג הא ר' יהושע סבירא ליה צפ"ק (דף יא:) כנסה בחזקת בתולה ובמלאת בעולה יש לה כתובתה מנה:

ערוות ממש. המפורש בלחרי מותי והן ככריתות: **שניות.** שגורו חכמים על שניות להן להרחיק מן העצירה כגון אם אמו ואם אביו ושאר ערוות השנויות בפרק ב' דיצמות (דף כה:). **כיון דשניות חזין ליה מדאורייתא.** קרינן ציה ולו תהיה לאשה: **אמאי אין לה קנס.**

בשלמא בעריות איכא למימר כשמעון התימני דלית ליה נערה נערה הנערה אלא שניות קשיא: **שמעון התימני.** צריש פירקין דאמר אשה שיש זה הויה: **ר"ש בן מנסיא.** דאמר אשה הראויה לקיימה: **רבנן.** היא. דפליגי אדר"מ צריש פירקין: **ובממלאת סבר לה כר' יהודה.** דאמר נערה ממלאת ויכתי מידוק מינה נערה ממלאת אין לה קנס הא נערה בעלמא יש לה קנס: **עד שצביא שתי שערות.** ומשהצביא אינה ממלאת ואפילו לא בעל לאחר מיכן: **רבי יהודה אומר.** אם לא בעל לאחר שגדלה ממלאת: **עד שירבה שחור על הלזן.** ונראה שם מפרש שתי שערות שזככות ונראה כמו שירבה השחור: **אלא ר' יהודה היא.** ובממלאת נערה אשמעין דאין לה קנס ולא מדוק הא קטנה יש לה קנס וגבי אילונית דמנא נמי אין לה קנס משום דבקטנה סבר כר"מ וכו' מקטנותה יצאה לבגד: **זו דברי כו'.** לקמן בפרקין (דף מ:). **סבר לה כר' מאיר.** דקטנה אין לה קנס משום הכי אין קנס באילונית: **ופליג עליה.** בממלאת ואמר עד שירבה השחור וכי תנא הממלאת אין לה קנס הא הראויה למאן יש לה קנס כנערה קאמר: **מאי ממלאת הראויה למאן.** כלומר כל קטנה קאמר וכולה ר"מ היא: **ויש להן טענת בתולים.** להפסידה כתובה: **הא ר"מ.** דאמר קטנה אין לה קנס ואילונית מקטנותה יצאה לבגד: **ודקארי לה מאי קארי לה.** מי שהשיב תשובה זו צבית המדרש מה עלתה על רוחו ולא סבירא ליה דאיכא לאוקמיניהו כר"מ ורבנן: **משום דאין ליה למירמא אחרייא עליה.** לא הביאה לבית המדרש אלא לפי שיש להשיב אחרת על זו חרשת ושוטה אחרשת ושוטה: **בוגרת.** בתולה כלים מחליהן: **הא רבן גמליאל.** דאמר צפ"ק (דף יב:) היא אומרת משאירסתני נאנסתי נאנסתה הכא נמי אין לה טענת בתולים להפסידה כתובתה דאמרינן אי הוה פקחת לטעון הוה טענה משאירסתני נאנסתי ונאנסתה ומהימנא: **הא רבי יהושע.** דאמר (ר"י) לא מפיה אנו חייין הכא יש לה טענת בתולים דאי נמי הוה טענה קמן לא מהימנין לה: **טוענין לה לילה הראשון.** וזעיל כמה בעילות ותלינן כל דמים של אותו הלילה צדס בתולים. אלמא אית לה דם בתולים לבוגרת דאי לא לא הוה בעי למיתב לה אלא בעילת מזה וכו' דאית לה בתולים היכא דבעל ולא מנא דם תפסיד כתובתה דהא כנסה בחזקת בתולה ובמלאת בעולה:

ה"ג

לאבא צידך דלגבי האב לא מהני חזקת הגוף דבזו דהכתובה היא באירוסין של אב סיפא מנה לי צידך דלגבי דידה מהני חזקת הגוף דידה וכן נריך לפרש דאי טענס ברי קאמר התם אמאי קאמר דעודה צבית אציה על האב להציא ראה רישא מנה לאבא צידך סיפא מנה לי צידך אמאי נריך להציא ראה כיון דאמר ברי לי דבכל ענין משמע לנריך להציא ראה אפילו אב אמר ברי לי לר"י נראה לפרש הכא דאין להן טענת בתולים לפי' בחזקת מוכת ע"י היא ואע"ג דכולהו נמי חטויי מחזקין מ"מ שאר נשים יש להן טענת בתולים מללא קאמרי שהן מוכת ע"י אכל הני חרשת ושוטה דלא מני אמרי בחזקת מוכת ע"י נשאות וכן נראה דברז ספרים ל"ג לעיל בצרייתא אלא החרשת והשוטה והאילונית יש להן קנס ומו לא ואין כחזר ברז ספרים ויש להן טענת בתולים ולפי' פריך שפיר דמדקאמר יש להן קנס אלמא לא חשבינן להו בחזקת מוכת ע"י אכל לפי' הקונטרס מאי קפריך הכא נמי בחזקת בתולות חשבינן להו דהא אמרינן השתא פ' דמשנתארכה נאנסה ורשב"א פ' הקשה לפר"י דאמאי לא משני הא דקתני אין להן טענת בתולים כר"מ דאמר צפ"ק (נעיל ג.) מוכת ע"י הכיר זה צין לא הכיר זה מאתים והא דקתני יש להן טענת בתולים פ' דמשני הא ר"ג הא ר' יהושע סבירא ליה חרשת דומיא דאילונית הא ע"כ אילונית גופה לא הפסידה כתובתה לגמרי דהא רב ששת דמשי הא ר"ג הא ר' יהושע סבירא ליה צפ"ק (דף יא:) כנסה בחזקת בתולה ובמלאת בעולה יש לה כתובתה מנה:

א) [לעיל כט: ג] [סס: ד] [נעיל כט. ויטין:] ה) חולין כו: ו) יצמות יב: צ"ב קט. נדה גב. ו) [לקמן מ: ח] [נעיל יב:] ט) [צ"ב מ. גיטין לו:] י) נדה ד: כ) [ויקרא יח:] ל) ודברים כג. כה:] ד) [דף נב.] ט) [יצמות פ:] ח) [נעיל יב:] ט) [נע' מוס' צ"ב קט. ומוס' חולין כו:] ז) [נעיל עד:] פ) [ולקמן דמפרש התם משום כהן מנאל וכו' היה צ"ל דהכא חייבי בטון שיא קול שמשנתארכה נאנסה דאי לא הוה הו' לן למימר כיון שצבית אציה נאנסה שמעיקרא נאנסה כדאמר התם גבי מומין. חז"ן:] ט) [נראה דלא מני למימר הא ר"מ דהא ר"מ פליג בספא א"כ תנא קמא בר פלוגתיה תנא אחרייא הוא. חז"ן:] ק) [ונלמא נראה דלא מני לשתי קמיתא כרבנן דמכונתה מנה דמ"מ תשקי אמאי יש לה קנס כיון שהיא תחזק מוכת ע"י חז"ן.]

תורה אור השלם

1. פתח פירך לאלם אל דין כל בני חלוף: משלי ח א

מוסף רש"י

עד שירבה השחור. כלומר שישחור אותו מקום שערות הרבה (נדה ב.). שיוקף אותו מקום בשער, ובמקום נדה (שם) מפרש לא שירבה ממש אלא שיהיו שערות ארוכות שמי שערות ונראה כמו שציה שוככות ונראה כמו שציה השחור (חולין ב.). בוגרת נותנין לה לילה הראשון. ואפילו צבית דלמרי בהגיע זמנה לנאות ארבעה. הני מילי נערה, דמשינעו ימי העוורים הוי זמנה. אכל בוגרת לילה הראשון ומו לא (נדה טד:).